

Het Bredase vogeljaar 2024

Door Tim van Oerle en Rutger van Ouwerkerk, februari 2025.

Eind december. Dagenlang mistig en saai weer. Een goed moment om de balans op te maken bij de kerstboom. Het was voor vogelaars in de gemeente Breda een geweldig jaar. Maar waarom eigenlijk?

Nooit eerder zijn er zoveel verschillende vogelsoorten waargenomen binnen de grenzen van de gemeente Breda. Er zijn maar liefst 202 vogelsoorten(*) waargenomen en ingevoerd op de website van waarneming.nl. Voor het eerst is de magische grens van 200 jaarsoorten in Breda verbroken!

Daarnaast zijn er zes nieuwe vogelsoorten toegevoegd aan de Bredase vogellijst. De Bredase vogellijst over alle jaren komt daarmee op 260 soorten. Dit zijn de nieuwe soorten:

- ★ Parelduiker
- ★ Noordse Stern
- ★ Iberische Tjiftjaf
- ★ Grote Karekiet
- ★ Monniksgier
- ★ Oehoe

Welke hiervan is de beste ontdekking voor Breda? Dat is nog best moeilijk te bepalen. De zeldzaamste zijn Monniksgier en Iberische Tjiftjaf: respectievelijk de 6e en 75e die zijn aanvaard voor Nederland. De overige soorten zijn landelijk gezien minder zeldzaam. De Monniksgier werd echter al in België ontdekt en ruim van tevoren aangekondigd. Daarom denken wij dat de Iberische Tjiftjaf de titel verdient van 'beste ontdekking van Breda 2024'. Overigens zijn twee van de zes nieuwe Breda-soorten ontdekt door dezelfde persoon! Dat is ook een bijzondere prestatie.

Hieronder een bespreking van het Bredase vogeljaar 2024. We bespreken soorten die niet jaarlijks worden gezien of om een andere reden interessant genoeg zijn om te vermelden.

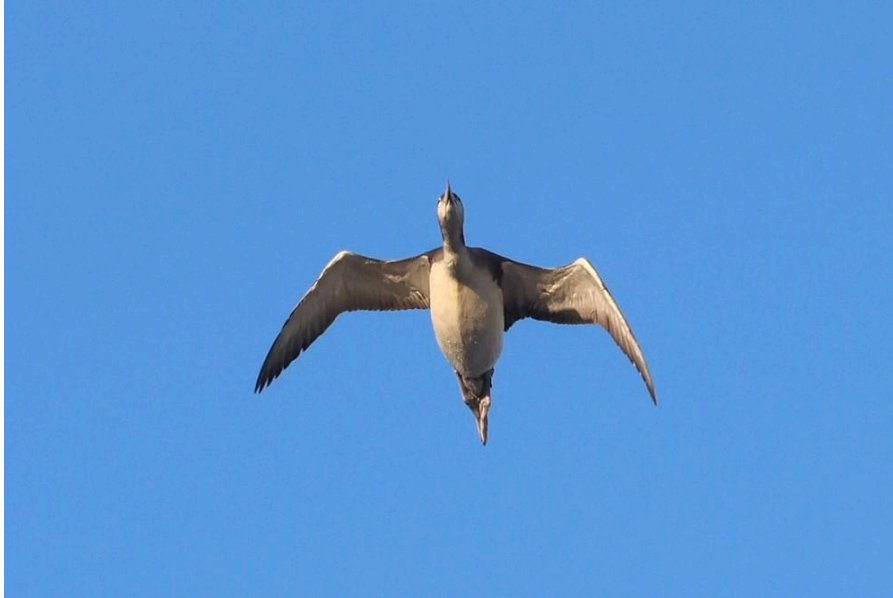
De winterperiode

Op 4 januari werd een mogelijke Russische Kauw (*Coloeus monedula soemmerringii*) gefotografeerd in het centrum van Breda, afronden van dit taxon is uitdagende materie. Maar de betreffende vogel had een paar goede pointers. Op 12 januari werd een mogelijke Witkopstaartmees (*Aegithalos caudatus caudatus*) gefotografeerd op de Galdersche heide. Dezelfde vogel werd op 24 januari teruggevonden en kon toen beter bekeken worden; het betrof inderdaad een Witkopstaartmees. Witkopstaartmees is een ondersoort en het is de 9e keer dat dit taxon in de gemeente Breda opdook.

Op 6 januari werden twee overvliegende Middelste Zaagbekken gezien bij de Vierde Bergboezem en op 10 februari zat er een bij Weimeren. Deze soort wordt zeker niet jaarlijks waargenomen in Breda.

De eerste zeldzaamheid was een terugkerende man Witoogend die op 13 januari gezien werd op de Waterakkers, de vogel verbleef al sinds december op de plas en het is het

tweede jaar op rij dat de vogel hier terugkeert. Op dezelfde plas dook op 16 januari een heuse Parelduiker (*Gavia arctica*) op. Een nieuwe soort voor de gemeente. De vogel bleef, in tegenstelling tot ieders verwachting, slechts drie uur aanwezig in het gebied en vloog aan het einde van de middag hoog weg richting >w om vervolgens niet meer terug te komen.

Figuur 1: Parelduiker ontdekt door Leo Nagelkerke (foto: Tim van Oerle)

Een Roodhalsgans (*Branta ruficollis*) die opdook op Hooijdonk betrof helaas een escape. De vogel droeg een gele kwekersring aan zijn rechterpoot.

De winter eindigde met een voor Breda opvallende trek golf van Kraanvogels. Tussen 22 februari en 13 maart werden 25 waarnemingen ingevoerd en passeerden circa 500 vogels Breda op weg naar hun broedgebied. In april, mei en oktober volgden nog losse waarnemingen van Kraanvogels.

Het voorjaar

De eerste Beflijster (*Turdus torquatus*) van het seizoen vloog op 2 april >o over Lange Bunders en Slangwijk er volgden slechts twee andere waarnemingen dit voorjaar. Gevolgd door nog zo'n typische begin april soort: Rouwkwikstaart (*Motacilla yarrellii*), op 5 april was er een mannetje ter plaatse in de Lage Vuchtpolder. Op 6 april vloog er een Europese kanarie (*Serinus serinus*) >w over een tuin van een vogelaar in de Haagse Beemden. Een vrouwtje Baarman (*Panurus biarmicus*) was ter plaatse rondom de telpost Hooijdonk op 7 april. Op 10 april was er een Draaihals (*Jynx torquilla*) ter plaatse in een tuin in Prinsenbeek, de vogel foerageerde op Gele Weidemieren (*Lasius flavus*) en liet zich tot in het laatste licht zien. De volgende ochtend was de vogel verdwenen. Het betrof de 25e waarneming van een Draaihals in de gemeente. Op 11 april zong er een Snor (*Locustella luscinioides*) in Lange Bunders en Slangwijk, een gebied waar de soort over de afgelopen jaren eigenlijk ieder jaar wel wordt vastgesteld.

Op 16 april waren er enkele adulte zomerkleed Noordse Sterns (*Sterna paradisaea*) ter plaatse boven de Asterdplas in Breda. Een langverwachte nieuwe Breda soort diende zich

dan eindelijk aan! De vogels konden uitstekend gedocumenteerd worden (foto) maar waren helaas voor slechts één gelukkige waarnemer beschikbaar. De vogels waren na een paar uur weer verdwenen.

Figuur 2: Noordse Stern ontdekt door Erik van Boxtel (foto van de ontdekker)

In totaal vlogen er in heel 2024 19 Rode wouwen (*Milvus milvus*) over Breda. De eerste waarneming betrof een bel van vier vogels over Prinsenbeek. Alle waarnemingen op één na werden gedaan in het voorjaar. In het najaar was er slechts één waarneming van een

jagende vogel boven Rooskensdonk. Zwarte wouw (*Milvus migrans*) deed het beduidend minder, met slechts zes waarnemingen. Waarvan twee exemplaren over Prinsenbeek op 13 mei, dezelfde dag als de Monniksgier. Er vlogen 10 Visarenden (*Pandion haliaetus*) over Breda, vier in het voorjaar en zes in het najaar. De Zeearend (*Haliaeetus albicilla*) werd dit jaar 10 keer waargenomen in de gemeente.

Op 22 april werd een nieuwe soort voor Breda gevonden. Er zong een Iberische Tjiftjaf (*Phylloscopus ibericus*) in een tuin van een huis aan de noordelijke rondweg. De vogel bleef aanwezig tot en met 24 april en liet zowel roep als zang horen. De ID van de vogel was geen gelopen race. Met name de zang klonk af en toe wat afwijkend voor Iberische, dit bleek echter in de variatie van de soort te vallen. Op een aantal foto's was er een rui-contrast te zien tussen de nieuwe buitenste en versleten binnenste handpennen. Dit rui-contrast in deze tijd van het jaar is diagnostisch voor Iberische Tjiftjaf. De vogel betrof een tweede kalenderjaar man. De vogel is inmiddels geaccepteerd door het CDNA als het 75e geval voor Nederland.

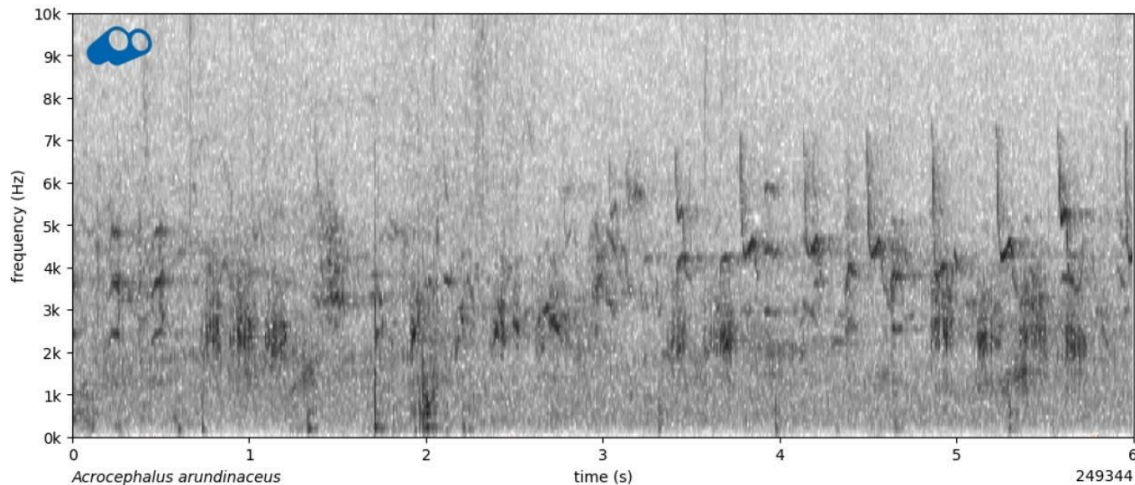

Figuur 3: Iberische Tjiftjaf ontdekt door Bianca van den Berg (foto: Tim van Oerle)

Op 25 april was er een Engelse Kwikstaart (*Motacilla flavissima*) ter plaatse op Hooijdonk, een lastige soort in Breda met vaak maar enkele waarnemingen per jaar. Op dezelfde dag vloog er een Rosse Grutto (*Limosa lapponica*) >n over Hooijdonk. Op nagenoeg hetzelfde plasje als waar de Engelse gele zat was op 30 april ook een Noordse Kwikstaart (*Motacilla thunbergi*) ter plaatse. Op 29 april vloog er een tweede kman Steppekiekendief (*Circus macrourus*) over de Lage Vuchtpolder, de vogel kon gefotografeerd worden. De Zomertortel (*Streptopelia turtur*) was ook dit jaar nog present op de bekende plek bij het Doornbos, hopelijk is het niet het laatste jaar dat we de soort in de gemeente kunnen vaststellen.

Op 3 mei werden twee verschillende zingende Fluiters (*Phylloscopus sibilatrix*) in het Mastbosch waargenomen. Mogelijk werd op 8 mei zelfs nog een derde zingende vogel waargenomen, maar het is niet zeker of het een van de eerder gemelde vogels betrof. Op 11 mei was er een Fluiter kortstondig ter plaatse in een tuin in Prinsenbeek. De vogel werd opgenomen door een PUC en werd niet live door andere waarnemers gehoord. De enige Temmincks strandloper (*Calidris temminckii*) werd op 9 mei gevonden op een klein plasje in Hooijdonk. Een echte zeldzaamheid in Breda; de laatste waarneming was alweer uit 2020.

Op 11 mei werd wederom een nieuwe soort voor Breda ontdekt: de Grote Karekiet (*Acrocephalus arundinaceus*). De vogel werd - heel toepasselijk - ontdekt tijdens een cursus vogelzang van de vogelwerkgroep Breda. De vogel zong enkele uren in de ochtend in een rietkraag langs een waterpoel in het gebied Hooijdonk. Er zijn goede opnamen gemaakt.

Figuur 4: Grote Karekiet ontdekt door Erik van Boxtel (geluidsopname van de ontdekker)

Een soort die steeds vaker opduikt de afgelopen jaren is de Grauwe klauwier (*Lanius collurio*). Ook dit jaar was het weer raak en werd er een adult mannetje waargenomen vanaf 26 mei in het gebied Overa aan de rand van het Mastbosch. Begin juni werden op dezelfde locatie ook 2 ex waargenomen.

De eerste Wespddieven (*Pernis apivorus*) werden op 12 mei gezien over Prinsenbeek en Lange bunders. Opvallend was een zingend ex op 19 mei boven het Haagse Beemdenbos, mogelijk duidend op een territorium aldaar? Er werden drie keer belletjes van 3 ex waargenomen, namelijk op 17 juni boven de Galdersche Heide, op 7 augustus boven Lange bunders en op 5 september boven de Blauwe Kei.

Het absolute hoogtepunt van de roofvogeltrek over Breda in 2024 was een aangekondigde Monniksgier (*Aegypius monachus*) die op 13 mei door vier verschillende waarnemers boven Breda werd opgepikt, de vogel vloog een half uur eerder over Wuustwezel, België. De vogel is inmiddels geaccepteerd door het CDNA als het vijfde geval voor Nederland.

Figuur 5: Monniksgier ontdekt door Johannes Jansen te Wuustwezel (foto: David Janssens)

Er werd één Grauwe kiekendief (*Circus pygargus*) waargenomen op 16 mei. Het betrof een adulte vrouw overvliegend >n over Prinsenbeek. Een zingend mannetje Porseleinhoen (*Porzana porzana*) werd op 27 en 30 mei gehoord nabij de kreek in het gebied Lange Bunders en Slangwijk. Op 30 mei werd een ratelend vrouwtje Orpheusspotvogel (*Hippolais polyglotta*) gevonden in de Gilzewouwerbeek nabij Bavel. Het betrof pas het tweede geval ooit voor de gemeente na een eerder geval in 2020 op de Galdersche heide.

In mei werd bovendien een langverwachte nieuwe soort gevonden: de Oehoe (*Bubo bubo*). Tot in juni werd de vogel nog enkele keren waargenomen. Op 2 juni werd ook een veer van de vogel gevonden. Het ging waarschijnlijk om een solitaire vogel.

Figuur 6: Veer van de Oehoe

De Zomer

Een zingend mannetje Geelgors (*Emberiza citrinella*) op 14 juli, gewoon in de IJpelaar, was zeker bijzonder. Later in het jaar, op 9 november, volgde nog een overvliegende roepende vogel. Deze vloog over de tuin van een vogelaar, eveneens in de IJpelaar.

De enige Zwarte Ooievaars (*Ciconia nigra*) van het jaar, waren drie vogels die op 22 juli kort landden in de polders bij de Haagse Beemden.

Op 7 augustus werd een zichtwaarneming gedaan van een Porseleinhoen (*Porzana porzana*). Op exact dezelfde locatie als de roepende vogel van het voorjaar. Zou het dan toch een broedgeval zijn geweest? Het zijn pas de 4e en 5e waarnemingen voor Breda.

Ook bijzonder was de waarneming van een 1kj Roodpootvalk (*Falco vespertinus*) die op 6 september ter plaatse was in de Lage Vuchtpolder. Er was in het najaar van 2024 een influx van Roodpootvalken door een aanhoudende oostelijke stroming.

De Herfst

De laatste bijzondere waarnemingen waren een Kwak (*Nycticorax nycticorax*) op 2 oktober en een Bladkoning (*Phylloscopus inornatus*) op 8 oktober. Beiden werden geregistreerd met een PUC, in een bekende 'tuin in Prinsenbeek'.

Zo goed als het Bredase vogeljaar 2024 was begonnen, zo rustig eindigde het. In de winter werden geen opvallende vogelsoorten meer waargenomen.

De Bredase Dodo 2024

De Matkop (*Poecile montanus*) viel opnieuw op door zijn afwezigheid. De voormalige broedvogel wordt al jaren niet meer gezien. Daarom - helaas - krijgt de Matkop deze titel.

(*) Soort of ondersoort:

Taxonomie is de wetenschap van het indelen. Die indeling verandert wel eens en kan voor verwarring zorgen. Voor dit jaaroverzicht is de nationale CSNA-indeling aangehouden. De website waarneming.nl volgt een andere indeling, namelijk de internationale IOC-indeling. Dit geeft enkele taxonomische verschillen. Waarneming.nl geeft een aantal CSNA-vogelsoorten weer als ondersoorten. Het gaat om: Siberische Tjiftjaf, Engelse Kwikstaart, Noordse Kwikstaart, Rouwkwikstaart en Grote-/Kleine Barmsijs (bij IOC is dit een soort: de Barmsijs). Voor de Bredase soortenlijst over alle jaren, moet je er daarom vijf bijtellen ten opzichte van waarneming.nl. Met uitzondering van de Siberische Tjiftjaf zijn deze ook in 2024 in Breda waargenomen. Voor de Bredase jaarlijst 2024 kun je er daarom vier bijtellen ten opzichte van waarneming.nl.